

PODIUM

COÖRDINATIE: MIRJAM JOCHEMSEN

Jan Jonker:
'Het moet
baanbrekender,
hemelbestormender,
ik zou haast zeggen,
agressiever'

'WAARDE VAN WATER VRAAGT OM SYSTEEMINNOVATIE'

Als jurylid van de Waterinnovatieprijs maakte Jan Jonker dit jaar 'met enorm veel plezier en ook een beetje verwondering' kennis met de waterwereld. De sector heeft de lat hoog gelegd voor wat betreft circulariteit en duurzaamheid. Jonker is emeritus hoogleraar Duurzaam Ondernemen aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Hoe kijkt hij als buitenstaander en met zijn specifieke deskundigheid naar de Waterinnovatieprijs en het innoverend vermogen bij de waterschappen?

Jan Jonker: "Om te beginnen was ik verrast: 99 inzendingen voor de Waterinnovatieprijs, dat is echt geweldig! Helaas heb ik er 'maar' 38 onder ogen gekregen. Dat kon natuurlijk niet anders, het goed en met aandacht bekijken van al die inzendingen is heel veel werk. Hoe de inzendingen verdeeld waren over de categorieën is lastig te zeggen, het onderscheid tussen de thema's was niet altijd even scherp, er is nou eenmaal overlap tussen. Dat neemt niet weg dat er heel mooie en nuttige projecten bij zaten. Verschillend van schaal, in steek en aard van de innovatie, dat maakte het spannend hieraan mee te mogen doen."

WAT IS DAT EIGENLIJK, INNOVATIE?

"Ja, wat maakt een idee tot een innovatief idee? Als buitenstaander valt mij op dat in de waterwereld

veel mensen werken die techniek 'lekker' vinden. Iedereen is dagelijks heel betrokken bezig zijn om de boel draaiende te houden. Dat levert een stroom van slimme, handige, technologische ideeën op die helpen de organisatie te verbeteren. Een betere klep, betere data, een interactieve kaart. Dat zijn nuttige zaken die er zeker toe doen. Maar toch: is het echt vernieuwend? Want in essentie is innovatie vernieuwen. Draagt een idee daaraan bij? Of is de essentie: doen wat we al deden maar dan slimmer en handiger?

De waterwereld wordt geconfronteerd met ingrijpende ontwikkelingen: droogte, overstromingen, de noodzaak tot het besparen van water, het zorgen voor 'groene' energie en terugwinnen van grondstoffen. In het watermanagement komen we niet meer weg met *business as usual*. Er zijn grote systeemveranderingen nodig. Dat is niet

alleen een opgave van de waterschappen maar vraagt een bredere insteek. Als maatschappij moeten we anders gaan denken, water herwaarderen. Wat betekent water voor ons, wat is de rol van water in onze maatschappij? Daarmee zitten we in het hart van het transitiedebat. Welke innovaties vraagt het van de waterschappen om bij te dragen aan deze grote uitdagingen? We moeten van water reinigen naar water *gedifferentieerd* reinigen, van afvoeren naar besparen, terugwinnen en bewaren."

DAAR HEBBEN WE TOCH TECHNIEK VOOR NODIG?

"Jawel, transitie vormgeven stelt ons voor forse technologische uitdagingen. Maar we komen nog meer voor sociaal-organisatorische uitdagingen te staan. We moeten niet zorgen voor de wateraansluitingen in de wijk, nee, we moeten een wijk bouwen met nul

verlies aan waterwaarde. Dat vraagt om circulaire systemen die alleen met gebruikers (en andere stakeholders) gerealiseerd kunnen worden. Om dat soort systeemaanpakken uit te proberen en mogelijk te maken pleit ik er trouwens ook voor de prijs van water te verhogen. Alleen zo kunnen we grootschalige innovaties gezamenlijk realiseren en financieren. Het prachtige product schoon water is veel te goedkoop.”

HOE KUNNEN DE WATERSCHAPPEN DAT PROCES VERSTERKEN?

“Bij transitie gaat het om urgente vragen. Er is een een-op-een verbinding tussen wat er op de conferentie in Glasgow besproken werd en de rol van waterschappen in de maatschappij. Waterschappen zijn maatschappelijk en moreel verplicht om veel ruimte te geven aan experimenten met die transitie. Dus: niet (alleen) aansturen op operationeel management, ‘draait

de winkel goed?’, maar veel ruimte geven aan experimenten, met meerdere partijen. Dat is de enige manier. En zeker, dat gebeurt ook al op allerlei plekken. Maar gelet op de cruciale rol van water in de ecologie, in de gemeenschap en in de economie geldt hier het credo ‘Meer is Beter’. Het waterschap is daarbij niet alleen aanzet. Het moet samen met de woningbouwvereniging met de gemeente, de provincie, en heel veel andere partijen tegelijkertijd aan de slag. De transitie vraagt om een multidisciplinair en multi-stakeholder-perspectief. De rol van het waterschap is cruciaal.”

EN DE WATERINNOVATIEPRIJS?

“Ik bepleit dus dat de Waterinnovatieprijs zélf innoveert; we moeten de prijs gebruiken om de grote uitdagingen van deze tijd te adresseren. Alleen technologische oplossingen is een te smalle insteek voor de urgente vraagstukken waar we als maatschap-

pij voor staan. Misschien moeten we voor 2022 wel meegeven als vraag: Wat draagt dit jullie oplossing bij aan de watertransitie? Er is niks mis met nuttige en functionele technologie, maar we moeten toe naar een systeemaanpak. Dat vraagt om een andere manier van samenwerken, intern en extern. Zeker, daar wordt mee geëxperimenteerd. Maar het moet baanbrekender, hemelbestormender, ik zou haast zeggen, agressiever.” •

.....
 Alle inzendingen voor de Waterinnovatieprijs 2021: www.winnovatie.nl/waterinnovatieprijs

De twaalf genomineerden: www.waterinnovatieprijs.nl

De winnaar was bij het ter perse gaan van deze H₂O-editie nog niet bekend.

.....
Reageren? Ideeën? Ga naar h2owaternetwerk.nl/h2o-podium/opinie. Of wilt u iets te zeggen over een onderwerp waarover we het in de waterwereld met elkaar zouden moeten hebben? Neem contact op met de redactie van H₂O, redactie@h2o-media.nl.